

NA-MA POTI

Odnos do učenja in učna motivacija

Opredelitev gradnikov

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

NA-MA POTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

OPREDELITEV ODNOSA DO UČENJA

V najširšem smislu motivacijo opredeljujemo kot psihološki proces, ki spodbuja in usmerja naše vedenje (Petri in Govern, 2004; v Kobal Grum, Musek, 2009). Preplet različnih motivacijskih sestavin (fiziološki procesi, potrebe, cilji, čustva, vrednote ...) nas spodbudi, da začnemo aktivnost in v njej bolj ali manj zavestno vztrajamo, dokler cilja ne dosežemo. Kadar motivacijske sestavine spodbudijo učenje, govorimo o učni motivaciji. To so duševni procesi, ki dajejo pobudo za učenje, ga usmerjajo, mu določajo intenzivnost, trajanje in kakovost.

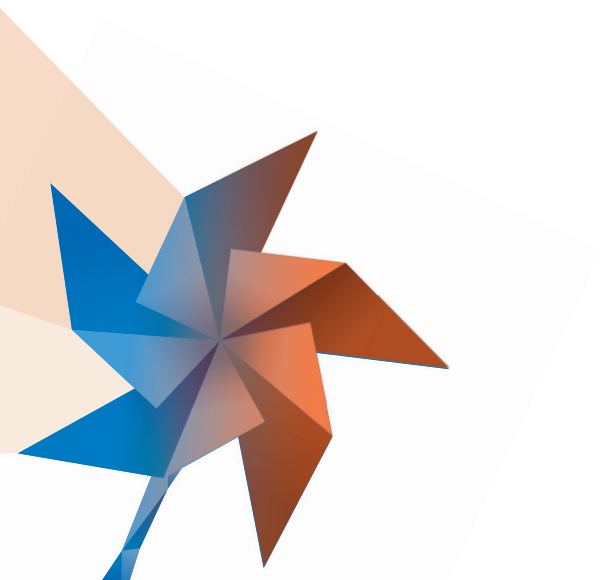
Legenda kratic

ONM – odnos do učenja (naravoslovja in matematike)

NA-MA POTI – Naravoslovje, matematika, pismenost, opolnomočenje, tehnologija, interaktivnost

Pojasnilo

Pri naštevanju črka č ni uporabljena, ker je tako zagotovljeno enako zaporedje v prevodih v druge jezike.

GRADNIKI UČNE MOTIVACIJE

1. gradnik učne motivacije

Usklajevanje učnih ciljev z osebnimi in iskanje osebnega smisla v njih (ONM1)

Posameznik/-ca izkaže tako, da:

- 1.1 svoja prizadevanja za doseganje učnih ciljev doživlja/razume kot osebno odločitev, ki je rezultat ene ali več motivacijskih spodbud
- 1.2 osebne cilje prilagodi svojim zmožnostim in odločitvi o tem, koliko truda je pripravljen/-a vložiti v njihovo doseganje
- 1.3 s svojim načinom razmišljanja o učenju in znanju, s svojim odnosom do obojega ter s svojim ravnanjem izkazuje, da oboje ceni

2. gradnik učne motivacije

Uravnavanje čustev (prijetnih in neprijetnih), pozornosti in volje tako, da ga/jo spodbujajo k učinkovitemu doseganju ciljev (ONM2)

Posameznik/-ca izkaže tako, da:

- 2.1 ima dobro razvito čustveno samozavedanje
- 2.2 v danih okoliščinah si zna učno okolje in način učenja organizirati tako, da je učenje zanj/-o čim prijetnejše
- 2.3 čustva z negativno valenco (strah, jeza, frustracija ob ovirah in neuspehu, sram ...) zmore uravnavati tako, da ga/jo usmerjajo v konstruktivno reševanje problemov in premagovanje ovir
- 2.4 zmore spremljati nihanje svoje pozornosti med učenjem in jo ohranjati
- 2.5 uporablja različne strategije za aktivacijo in vzdrževanje volje

3. gradnik učne motivacije

Razmišljanje o sebi na način, ki mu/ji v konkretni učni situaciji omogoča usmerjenost v doseganje učnih ciljev in ne v obrambo občutka lastne vrednosti (ONM3)

Posameznik/-ca izkaže tako, da:

- 3.1 ima dobro razvito samozavedanje načina razmišljanja v učni situaciji
- 3.2 verjame, da zmore doseči učni cilj
- 3.3 verjame, da je napredovanje proti načrtovanim učnim ciljem predvsem rezultat kakovosti njegovih/njenih odločitev o učenju

4. gradnik učne motivacije

Uporaba socialne mreže za učinkovito učenje in vzpostavljanje oz. ohranjanje visoke ravni učne motivacije (ONM4)

Posameznik/-ca izkaže tako, da:

- 4.1 zmore vzpostavljati in vzdrževati kakovostne odnose z ljudmi
- 4.2 zmore vzpostaviti in vzdrževati konstruktiven odnos do avtoritet
- 4.3 v skupini si učinkovito prizadeva za skupne cilje

OPIS GRADNIKA/PODGRADNIKA	KAKO GA UČENEC/-KA IZKAŽUJE
ONM1: Usklajevanje učnih ciljev z osebnimi in iskanje osebnega smisla v njih, kar izkaže tako, da:	
ONM1.1: Svoja prizadevanja za doseganje učnih ciljev doživlja/ razume kot osebno odločitev, ki je rezultat ene ali več motivacijskih spodbud.*	a) iz učnih ciljev zna izpeljati osebne cilje in jih jasno ubesediti b) v učnih okoliščinah se odzove z raziskovanjem, razmišljanjem ... c) uporablja učne strategije globinskega učenja, ki vodijo do višjih taksonomskih ravni znanja d) prevzema odgovornost za svoje učenje (npr. svoje uspehe in neuspehe pripisuje kakovosti in količini svojega učenja, ob ovirah išče pomoč, išče kritično povratno informacijo in jo upošteva, objektivno vrednoti svoje dosežke ...) e) samostojno uravnava svoje učenje
*MOTIVACIJSKE SPODBUDE a) učne okoliščine, ki so zanj nove, nepričakovane ali v njih z obstoječim znanjem/razumevanjem ne more delovati ustrezno, v njem vzbudijo radovednost, čudenje oz. kognitivni konflikt b) v doseganju učnih ciljev vidi priložnost za osebno rast in razvoj (npr. želja »biti velik« pri predšolskem otroku, opažen napredek na poti do cilja, uresničevanje svojih življenjskih ciljev itd.) c) posamezne elemente učne situacije poveže s svojimi osebnimi izkušnjami ali se nanje čustveno odzove d) pozna svoja interesna področja in v učnih ciljih zmore videti priložnost za razvoj svojih interesov e) ima (bolj ali manj jasno) oblikovano predstavo o svoji karieri in v doseganju učnih ciljev zmore prepoznati etapne cilje na svoji karierni poti f) v učnih ciljih zmore prepoznati njihovo uporabnost za življenje g) želja po doseganju učnih ciljev izhaja iz njegovega odgovornega odnosa do narave in družbe (skrb za trajnostni razvoj, za dobrobit družbene skupnosti, biti »državljan sveta« ipd.)	
ONM1.2: Osebne cilje prilagodi svojim zmožnostim in odločitvi o tem, koliko truda je pripravljen/-a vložiti v njihovo doseganje.	a) zmore realno oceniti svoje znanje, svoja močna in šibka področja b) postavlja si konkretne, realno dosegljive učne cilje (npr. po kriterijih SMART)
ONM1.3: S svojim načinom razmišljanja o učenju in znanju, s svojim odnosom do obojega ter s svojim ravnanjem izkazuje, da oboje ceni.	a) izraža prepričanje, da sta znanje in učenje zanj/-o vrednoti b) to dokazuje tudi s svojim vedenjem
ONM2: Uravnavanje čustev (prijetnih in neprijetnih), pozornosti in volje tako, da ga/jo spodbujajo k učinkovitemu doseganju ciljev, kar izkaže tako, da:	
ONM2.1: Ima dobro razvito čustveno samozavedanje.	a) zmore začititi telesne spremembe, ki spremljajo doživljanje čustev v konkretnih okoliščinah (zmore jih opisati z besedami) b) zmore razumeti svoja čustva: jih ubesediti, povezati jih s svojimi potrebami v konkretnih okoliščinah in s svojim načinom razmišljanja v njih (npr. zna odgovoriti na vprašanja: kaj doživljaš, kaj te je razburilo/prestrašilo ..., kaj potrebuješ v tem trenutku ipd.) c) zmore sprejeti svoja čustva (še posebej neprijetna) kot normalno trenutno stanje v nenehno spreminjajočem se umu (npr. razume, da je v tem trenutku jezen/-na na prijatelja/-ico, vendar bo jeza verjetno minila; kadar doživlja neprijetna čustva, sebe ne vrednoti negativno – je sočuten do sebe ...)

ONM2.2: V danih okoliščinah si zna učno okolje in način učenja organizirati tako, da je učenje zanj/-o čim prijetnejše.	a) ima izoblikovan svoj učinkovit učni stil, ki ga doživlja kot prijetnega in zanimivega; kadar je to mogoče, se uči na ta način b) učno okolje si organizira tako, da se v njem dobro počuti c) na svoj napredek/dosežek je ponosen/-na in ga »praznuje« po svoje
ONM2.3: Čustva z negativno valenco (strah, jeza, frustracija ob ovirah in neuspehu, sram ...) zmore uravnavati tako, da ga/jo usmerjajo v konstruktivno reševanje problemov in premagovanje ovir.	a) neprijetna čustva razume kot koristna, kot sporočilo samemu sebi: »Poskrbi zase!« b) razume, kaj je v njem/njej sprožilo neprijetna čustva in kaj v danem trenutku potrebuje c) zmore zadržati impulzivno reakcijo: vzame si čas in prostor, da se toliko umiri, da lahko ponovno vzpostavi nadzor nad svojim vedenjem d) svoja neprijetna čustva izrazi tako, da ne prizadene drugih e) energijo, ki jo sprožijo neprijetna čustva, usmeri v konstruktivno (dolgoročno) reševanje problema, ki jih je sprožil (in ne v aktivnosti, ki ga/jo kratkoročno razbremenijo napetosti ali pomenijo beg iz neprijetne situacije)
ONM2.4: Zmore spremljati nihanje svoje pozornosti med učenjem in jo ohranjati.	a) zmore »odmisлити« moteče dražljaje b) takoj ko mu/ji pozornost skrene drugam, to opazi in jo usmeri nazaj na aktivnost, ki vodi v doseganje zastavljenih ciljev c) zaveda se dogajanja v svojem umu, kar mu/ji omogoča ugotoviti vzroke težav s pozornostjo v danem trenutku d) uporablja strategije, ki mu/ji pomagajo ohranjati pozornost med učenjem (npr. organizacija učnega okolja – odstranitev motečih dejavnikov, izbira učnih strategij, ki pozornost spodbujajo) e) zmore prepoznati svojo utrujenost in si organizirati primeren počitek
ONM2.5: Uporablja različne strategije za aktivacijo in vzdrževanje volje.	a) zmore začeti aktivnost, pri njej vztrajati, dokler cilja ne doseže, in vztrajati kljub oviram b) pozna različne strategije za vzdrževanje volje in jih uporablja
ONM3: Razmišljanje o sebi na način, ki mu/ji v konkretni učni situaciji omogoča usmerjenost v doseganje učnih ciljev in ne v obrambo občutka lastne vrednosti, kar izkaže tako da:	
ONM3.1: Ima dobro razvito samozavedanje načina razmišljanja v učni situaciji.	a) v konkretni učni situaciji zmore ozvestiti svoje razmišljanje o sebi, okoliščinah in učnih ciljih (npr. občutek »zmorem«) b) pozna svoja močna in šibka področja (predznanje, učni stil, kognitivne zmožnosti itd.) c) pozna svoja stališča in vrednote, ki jih je prevzel/-a iz svojega kulturnega okolja
ONM3.2: Verjame, da zmore doseči učni cilj.	a) zavzeto se loti dela b) uporablja učinkovite učne strategije in jih prilagaja posebnostim posameznih učnih ciljev c) prožno usmerja svoje učenje (npr. če ugotovi, da izbrana pot ne vodi do cilja, poišče drugo) d) ob ovirah in začasnih neuspehih vztraja

ONM3.3: Verjame, da je napredovanje proti načrtovanim učnim ciljem predvsem rezultat kakovosti njegovih/njenih odločitev o učenju.	a) verjame, da s trdom ter izbiro pravih načinov učenja in razmišljanja, lahko napreduje b) svoj uspeh/neuspeh pripisuje dejavnikom, na katere lahko vpliva (npr. količina in kakovost učenja) c) samozavestno se loteva težjih učnih izzivov in je pripravljen/-a tvegati, da bo naredil/-a napako d) med učenjem aktivno išče in izkoristi vse možne vire informacij in podpore e) napake in začasne neuspehe vidi kot priložnost za učenje in krepitev svojih sposobnosti f) vztraja v urjenju veščin, utrjevanju znanja in drugih ponavljajočih se učnih procesih, saj pri tem lahko spremlja svoj napredek pri doseganju zastavljenih ciljev g) išče povratne informacije o svojem znanju in načinu učenja ter jih upošteva h) je samokritičen/-na; neuspeh ga/jo spodbudi, da analizira vzroke, spremeni način učenja, poveča trud itd. i) če je treba, poišče pomoč in jo konstruktivno uporabi (za poglobitev razumevanja, ki vodi do kasnejše samostojnosti pri doseganju učnih ciljev)
ONM4: Uporaba socialne mreže za učinkovito učenje in vzpostavljanje oz. ohranjanje visoke ravni učne motivacije, kar izkaže tako, da:	
ONM4.1: Zmore vzpostavljati in vzdrževati kakovostne odnose z ljudmi.	a) v odnosu do drugih (še posebej do različnosti) je spoštljiv/-a b) zmore sprejeti pomoč in pomagati drugemu c) na stiske drugega se odzove z sočutjem d) svoje želje in potrebe uveljavlja na konstruktiven način (npr. reševanje konfliktov) e) zmore odkloniti zanj/-o nesprejemljiva pričakovanja drugih f) zmore vzpostavljati prijateljske odnose
ONM4.2: Zmore vzpostaviti in vzdrževati konstruktiven odnos do avtoritet.	a) učitelja/-ico razume kot vir podpore in pomoči b) sledi učiteljevemu/učiteljičinemu vodenju, pri tem pa ohranja avtonomnost (npr. upošteva navodila, ker oceni, da so smiselna) c) prizadeva si za čim večjo neodvisnost v razmišljanju in delovanju (daje pobude, izraža mnenja, kritično presoja itd.)
ONM4.3: V skupini si učinkovito prizadeva za skupne cilje.	a) odgovorno prevzema in izvaja svoje naloge b) sodeluje z drugimi: posluša, daje predloge, analizira in išče skupne rešitve c) neguje dobre odnose v skupini in skrbi za dobro počutje vseh članov skupine

Zbirka NA-MA POTI

ISSN 2820-4182

Urednica zbirke: Jerneja Bone

Odnos do učenja in učna motivacija Opredelitev gradnikov

Avtorji: mag. Cvetka Bizjak in mag. Andreja Bačnik, Mojca Buzeti, Marjeta Capl, Vesna Mozetič Černe, ddr. Melita Hajdinjak, Janja Hrastnik, dr. Janja Majer Kovačič, mag. Nada Nedeljko, Mirjam Pirc, Sara Predovnik, mag. Sonja Rajh, Martina Rajšp, Dominika Rotovnik, Tina Stanič, Karmen Usar

Jezikovni pregled: dr. Zala Mikeln

Oblikovalec: Simon Kajtna

Grafična priprava: ABO grafika, d. o. o., zanj Igor Kogelnik

Izdal in založil: Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Urednici založbe: Andreja Nagode in Petra Weissbacher

Spletna izdaja

Ljubljana, 2022

Publikacija je dosegljiva na www.zrss.si/odnos_do_ucenja_gradniki.pdf

NA-MA POTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Gradivo je nastalo v okviru projekta NA-MA POTI, 2016–2022, *vodja projekta:* Jerneja Bone.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 103291139

ISBN 978-961-03-0671-9 (PDF)

